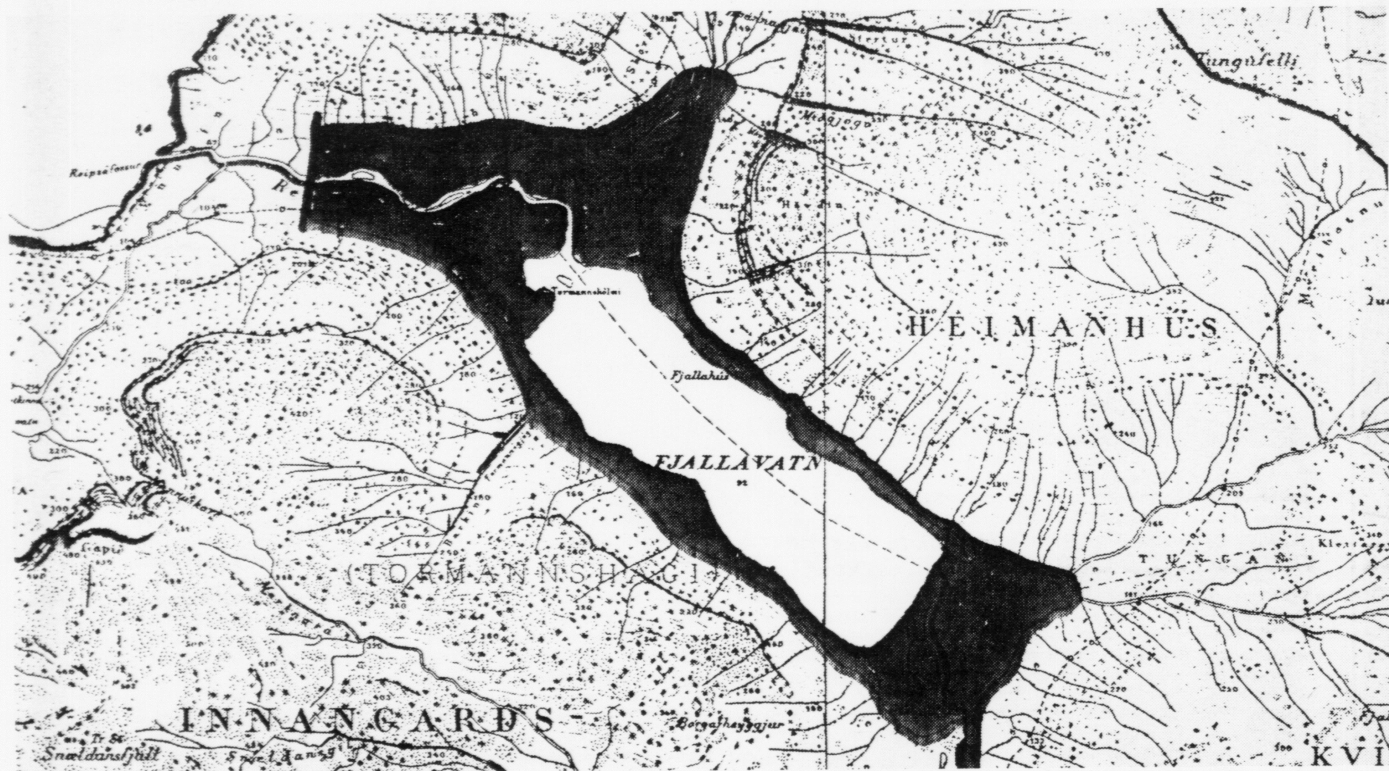

Tormóður Dahl:

Orkuspurningurinn:

Spillhitin frá kolorkuverki kann nækta hitatörvin í Havn

Seinasta oljuprishækkunin hjá OPEC-löndunum ber í sær, at oljuprisirnir síðani ársbyrjan eru nærum tvífaldaðir. Hetta merkir, at nú mugu vit koma til meðvit, um, at orka ekki langur kann vera ein spurningur millum SEV og brúkarán (el-orka) ella millum oljufelaginu og brúkarán (hita-orka og motormegi). Orkunýtslan er spurningurinn um nýtslu av einum tilfeingi, ið er avmarkað, og ell orkuútbýggingin eigur tí at verða framd út frá einum heildarsjónarmiði — tvs. okkara lögtingi og landsstýri mugu verða givin tamarhald á orkunýtslu og -framleiðslu.

Í hesum samanhangi er tað barnslig naivitet — ja, beinleiðis ómoralskt — at tosa um »fria initiativ« og sum vit hava sæð í einum ávisum blaði.

Eg havi áður vist á, at ætlaða vatnmegiútbýggingin hjá SEV — tá ið avtornar — kemur upp á umleið 1 milliard kr. roknað í 1978-krónum (verður roknað við 7% avskrivning

og lánrentu 12% er talið 1.095.000.000 — 1978-krónur). Ein slík iløga vil — sum einhver eigur at skilja — leggja alt okkara vinnulív, ja, heila samfelag okkara, lamið.

Kolorka

Eg havi eisini vist á, at eitt kolorkuverk, ið ger betri nýttu (størri orkuframleiðslu (enn ætlaða) vatnmegiútbýggingin, vil kosta okkum o.u. 80–100 mill. kr. (tilboð úr Danmark og Týsklandi fyriliggja), og at spillhitin frá hesum kolorkuverki vil verða nokk til at nækta so at siga allan hitatörvin hjá sethúsum í Havn, og at vit sostatt kunnu spara 12–15.000 tons (tvs. umleið 7%) av okkara oljuinnflutningi.

Tilfeingið av koli í heiminum er mett at vara í nógv hundráð ár afturat, og hartil hava vit okkara egna kol, sum lutvist kann verða brúkt til kolorkuverkið (verður 1/5 av kol-törvinum til verkið næktaður við feroyskum koli vildu okkara egna kolánám vara í 1000 ár).

Men fremst av øllum havi eg eftir førimumi roynt at vist á, at tað als ikki hevur nakran bráðskund at fara undir ætlaðu útbýggingina hverki av vatnorkuverkinum ella kolorkuverkinum, og við bráðskundi meini eg her næstu tvey—trý árin. Tó eigur sjálvandi beinavegin at verða farið undir planleggingararbeiðið fyrri kolorkuverkið og útnyttan av spillhitinum frá tí.

SEV's ætlanir um byggjan av nýggjum motorverkum í Suðuroy (2 × 3000 HK), í Klaksvík (1 × 8000 HK) og á Sundi (1 × 15.000 HK) mugu sjálvandi verða endurskoðað í síni heild.

Skilaleys

Ætlaðu vatnmegiprojektini hjá SEV í Vágum og í Eysturoynni eru eftir minari metan so skilaleys, at tey ikki áttu at verðið umrødd í álvara. Í hesum veit eg, at eg havi alt sum eitur serkunnleika um vatnmegiútbýgging aftanfyrri meg.

Skal vatnmeigin í Eysturoynni í heila tikið

byggjast út við minst møguligum skaðiligum árinum og mest møguligari orku, so er tað fyrst og fremst okið omanfyri 220 metrar hæddarfarlinjuna vit eiga at byrja at tjakast um, og ikki sum nú 140 metrar hæddarfarlinjuna — tvs. á tí hædd sum Eiðisvatn liggur.

Viðvíkjandi ætlaðu vatnmegiútbýggingini í Vágum er at siga, at henda meira og minni kemur at koma vinnulívið (landbúnaður, idnaður o.s.fr.) vegna vatntrot, og hartil verður náttúruoyðingin hættislig, m.a. verður — umframt sjálvandi Fjallavatn — eisini Leitisvatn meira og minni oyðilagt.

Skeivir upplýsingar

Ein heilt onnur síða av málinum er, at eg við minum besta vilja ikki dugi at skilja tað øðrvísi enn at upplýsingarnir um ta vatnorku, vit fáa burturúr ætlaðu útbýggingunum í Vágum og Eysturoynni, eru út av lagi skeivir. Hetta vil siga, at

eru mínar metingar her rættar — og tað hugsi eg eisini allur serkunnleiki vil stuðla mær í — so er grundarlagið undir ætlaðu útbýggingunum heilt fánáð burtur.

Í einari frágreiðing til umboðsnevndina hin 20.7.1972 upplýsir SEV, at meðalavfallið fyrri tað avfallsekið, tað snýr seg um í Vágum, er um 2000 mm pr. ár (á flogvøllinum er mált 1636 mm í meðal pr. ár).

Við útgangasstöði í avfallstalinum hjá SEV og tí av Højgaard & Schultz projekteraða avfallseki er tað fysiskt ómøguligt at fáa meira enn umleið 28–30 mill. kWh í meðal pr. ár úr útbýggingini. Í ætlanini, sum varð lögð fyrri umboðsnevnd SEV's, var henda útbýggingin søgd at geva umleið 40 mill. kWh pr. ár — tvs. 40% meira enn tað er fysiskt møguligt undir treytum sum nevndar frammanfyri. Somu útrokningar gjørdar fyrri ætlaðu útbýggingina í Eysturoynni visa, at um vit her rokna við einum meðalavfalli pr. ár upp á

2.300 mm. so vil útbýggingin geva okkum umleið 25–28 mill. kWh pr. ár. Eisini hetta tal yvirmetir Højgaard & Schultz, tí teir uppgæva 33 mill. kWh

Samantikið:

Tað er sostatt eftir minari metan eisini lítið hald í útrokningum Højgaard & Schultz. — Tá eg her sigi »eisini« so er tað tí, at tað nú vónandi er gingið upp fyrri flest øllum í Føroyum, at projektini í sjálvum sær eru skilaleys.

At enda:

Ein beinleiðis spurningur til Højgaard & Schultz: Tit hava gjørt eitt milliard-projekt fyrri útbýgging av vatnmeigin í Føroyum, og tit skulu sjálvandi gera arbeiðið eftir rokning. Føroyski brúkarin skal gjalda hesa rokning. Spurningurin er tí: Er hetta vanligur forrætningsmoralur í Keypmannahavn?